

8 Feidhmíocht scéimeanna áirithe iarfheistithe áiteanna cónaithe

- 8.1** Foráiltear leis an Acht um Ghníomhú Aeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú), 2021, go socrófaí uasteorainneacha astaíochtaí earnála, arb é is aidhm leo teorainn a chur le méideanna iomlána na n-astaíochtaí gás ceaptha teasa ceadaithe is féidir le gach earnáil den gheilleagar a tháirgeadh le linn tréimhse shonraithe ama.
- 8.2** Leis an Acht, ceanglaítear ar Éirinn sprioc atá ceangailteach ó thaobh dlí de laghdú 51% in astaíochtaí faoi 2030, i gcomparáid le leibhéal 2018. Tá gá le laghduithe i ngach earnáil den gheilleagar, ag athrú ó laghdú 25% ar astaíochtaí talmhaíochta go laghdú 75% ar astaíochtaí leictreachais.
- 8.3** Déanann an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide (an Roinn) raon clár inbhuanaithe fuinnimh a mhaoiniú chun tacú le baint amach an laghdaithe in astaíochtaí, le baint amach na spriocanna buaic-astaíochtaí earnála agus le laghdú na bochtaineachta fuinnimh. Chun na laghduithe astaíochtaí is gá a bhaint amach, ceanglaítear leis an Acht go n-ullmhófar buiséid carbóin cúig bliana. Tá ullmhú spriocanna na n-uasteorainneacha astaíochtaí earnála bunaithe ar na buiséid fhormheasta carbóin.
- 8.4** Tacaíonn an plean náisiúnta iarfheistithe leis an bplean gníomhaithe ar son na haeráide 2023, lena dtuairtar go mbeidh gá le laghdú suntasach a dhéanamh ar astaíochtaí ón earnáil chónaithe.¹ Is é an sprioc chónaithe faoin bplean sin ná coibhéis 500,000 áit chónaithe a iarfheistiú ar scór B2/barrmhaith ó thaobh costais de den rátáil fuinnimh foirgnimh (RFF) (nó caighdeán coibhéiseach carbóin) faoi 2030.^{2,3} Tugtar faoi deara leis an bplean náisiúnta iarfheistithe an gá atá le cur chuige ‘uile-Rialtais’ chun é a chur chun feidhme.
- 8.5** Ceapadh Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann (SEAI) mar chomhlacht náisiúnta seachadta iarfheistithe agus is é an phríomhghníomhaireacht é maidir le comhlíonadh fhormhór na spriocanna iarfheistithe cónaithe a bhrú chun cinn. Déantar SEAI a mhaoiniú ó Vóta 29 Comhshaoil, Aeráid agus Cumarsáid, lenar áiríodh soláthar meastacháin de €264 mhilliún do scéimeanna iarfheistithe cónaithe in 2022.

1 Tá an plean gníomhaithe ar son na haeráide 2023 ar fáil [anseo](#) agus tá an plean náisiúnta iarfheistithe ar fáil [anseo](#).

2 Áiríodh an sprioc de 500,000 uasghrádú B2/barrmhaith ó thaobh costais de (nó caighdeán coibhéiseach carbóin) faoi 2030 mar sprioc freisin sa phlean gníomhaithe ar son na haeráide 2019.

3 Sainmhínítear an leibhéal barrmhaith ó thaobh costais de mar phríomhfheidhmíocht fuinnimh de níos lú ná 125 kWh in aghaidh an aonaid achar urláir in aghaidh na bliana (B2) nó uasghrádú ar an insliú balla, insliú síleála agus córas téimh. Tá an téarma “barrmhaith ó thaobh costais de” mar chuid de na rialacháin tógála.

Nithe ar díriodh orthu sa scrúdú

- 8.6** Chuathas i mbun an scrúdaithe seo chun measúnú a dhéanamh ar na córais, na nósanna imeachta agus na cleachtais atá i bhfeidhm chun monatóireacht a dhéanamh ar fheidhmíocht dhá cheann de na príomhscéimeanna cónaithe fuinnimh inbhuanaithe a maoiníodh ón Vóta. Déantar an méid seo a leanas leis an tuarascáil:
- cuirtear forbhreathnú ar fáil ar an stoc tithíochta in Éirinn a ndearnadh measúnú RFF air
 - scrúdaítear feidhmíocht dhá cheann de na príomhscéimeanna cónaithe iarfheistithe laistigh den chlár fuinnimh inbhuanaithe — an scéim ‘tithe fuinnimh níos teo’ agus an scéim ‘tithe fuinnimh níos fearr’, agus
 - scrúdaítear conas a dhéantar éifeachtacht na scéimeanna a mheasúnú i gcoinne na spriocanna a leagadh síos.

- 8.7** Chuir an fhoireann scrúdaithe agallamh ar bhaill foirne ó SEAI agus ón Roinn, bhreathnaigh sí ar chigireachtaí iarfheistithe a rinne gníomhaire bainistíochta thar ceann SEAI, rinne sí doiciméadú ar na príomhrialuithe agus rinne sí tástálacha siúlóide ar an bpróiseas iarratais don dá scéim. Cuireadh réimse doiciméad ar fáil don fhoireann scrúdaithe freisin maidir le feidhmíocht an chláir fuinnimh inbhuanaithe agus rinne an fhoireann athbhreithniú orthu.

Stoc tithíochta in Éirinn a ndearnadh measúnú RFF air

- 8.8** Éilítear deimhniú bailí RFF le haghaidh an chuid is mó de theaghaisí atá ar fáil ar cíós nó ar díol, le haghaidh foirgnimh nua agus le haghaidh deontais fuinnimh tí a fháil ó SEAI. Eisítear na deimhnithe bailí sin tar éis measúnú ag measúnóir atá cláraithe le SEAI. Is féidir le scór RFF ag foirgneamh aonair athrú le himeacht ama, e.g., tar éis feabhsú, nó meath, ar chreatlach an fhoirgnimh nó ar chóras téimh an fhoirgnimh. Is féidir scóir reatha agus scóir réamh-mheasta RFF a úsáid freisin chun measúnú a dhéanamh ar leordhóthanacht an chláir idirghabhála, agus ar an méid dul chun cinn atá bainte amach ag idirghabháil.
- 8.9** Tá an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht freagrach as an gcóras RFF. Tá SEAI ceaptha mar údarás reachtúil chun deimhnithe RFF a eisiúint.¹ Leis sin, bíonn an SEAI freagrach astu seo:
- clárú na measúnóirí RFF
 - clár na measúnuithe agus deimhnithe RFF a chothabháil
 - dearbhú cáilíochta na scéime RFF
 - feasacht a ardú ar an scéim RFF, agus í a bhainistiú ar bhonn leantach.

- 8.10** Ríomhtar an RFF ar bhonn an mhéid fuinnimh mheasta a theastódh ó theach cónaithe le haghaidh spás agus uisce a théamh, aerála agus soilsithe faoi áitíocht bharúlach. Cuirtear in iúl é mar 'úsáid fuinnimh phríomhúil in aghaidh achar urláir an aonaid in aghaidh na bliana' (kWh/m²/bl), ar scála idir A1 agus G. Is iad foirgnimh a bhfuil rátáil A1 acu na cinn is tíosaí ar fhuinneamh (ag úsáid 25 kWh/ m²/bl nó níos lú) agus is iad foirgnimh a bhfuil rátáil G acu na cinn is lú éifeachtúlacht (ag baint úsáid as níos mó ná 450 kWh/m²/bl). Ní tomhas é an rátáil RFF ar an méid fuinnimh a chaitear go hiarbhir i dtréimhse shainithe, a bhraitheann ar cé acu atá nó nach bhfuil an foirgneamh áitithe agus conas a úsáidtear é.

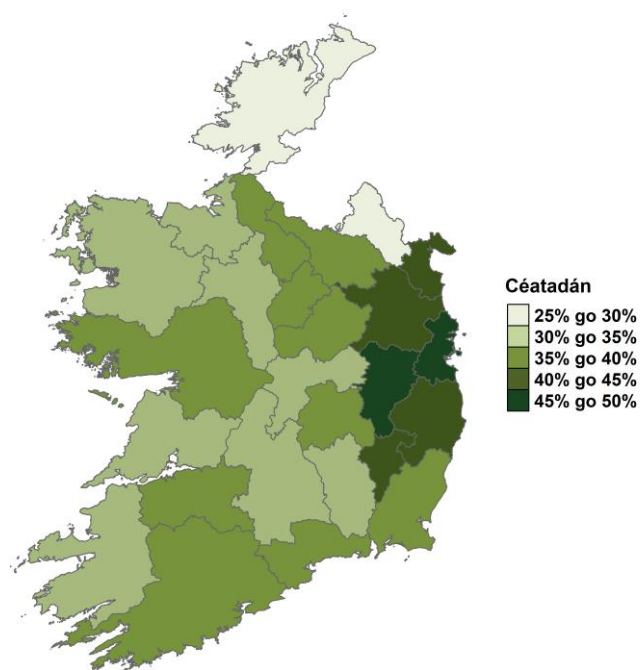
Anailís sonraí RFF

- 8.11** Ag deireadh 2022, bhí deimhniú bailí RFF ag 827,634 theach cónaithe. Agus thart ar 2.1 milliún áitreabh san iomlán sa Stát, is ionann é sin agus díreach faoi bhun 40% den stoc tithíochta. Athraíonn an ráta tástála chun críocha RFF idir contaetha, agus an ráta measúnaithe is airde ann i mórcheantar Bhaile Átha Cliath (féach Fíor 8.1).
- 8.12** As na réadmhaoin a ndearnadh measúnú RFF orthu, ní raibh rátáil B2 nó níos fearr ach ag 19% díobh (féach Fíor 8.2). Tá méadú ag teacht ar chomhréir na n-aonad cónaithe a fhaigheann an rátáil sin, rud a léiríonn críochnú ard-éifeachtúlachta tithe nua, chomh maith le roinnt uasghráduithe ar an stoc níos sine.

¹ Faoi Ionstraim Reachtúil 243 de 2012.

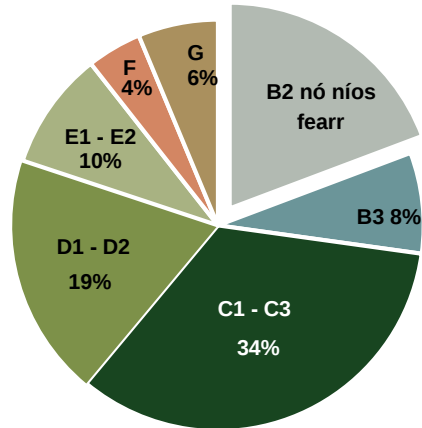
- 8.13** Tá áitribh a tógadh ó 2015 ar aghaidh i bhfad níos tíosaí ar fhuinneamh ná mar a tógadh roimhe seo. Tugadh scór RFF A do 99% d'áitribh a tógadh idir 2020 agus 2022, agus do 96% d'áitribh a tógadh idir 2015 agus 2019. I gcodarsnacht leis sin, ní bhfuair ach trian de na teaghaisí a tógadh idir 2010 agus 2014 rátáil A.¹ Luaigh SEAI gur léiriú é sin ar na hathruithe ar na rialacháin foirgníochta sna blianta ina dhiaidh sin.

Fíor 8.1 Céatadán de stoc tithíochta na hÉireann a bhfuil rátáil RFF aige, de réir contae

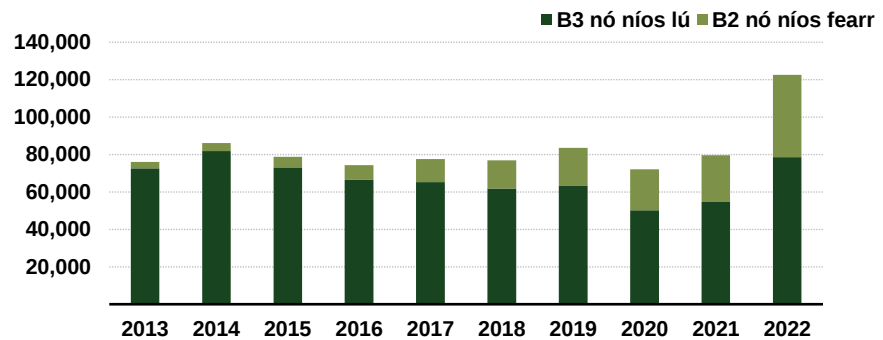
¹ Rátáil Fuinnimh Foirgnimh
Baile na Príomh-Oifige Staidrimh
(POS), Ráithe 4, 2022.

Fíor 8.2 Miondealú ar an RFF d'áitribh chónaithe ag deireadh 2022

Próifíl aoise na ndeimhnnithe RFF don stoc tithíochta cónaithe bailí ag deireadh 2022

Deimhnnithe RFF

1 Go dtí deireadh 2021, áiríodh le fo-mhírcheann na gclár fuinnimh inbhuanaithe freisin na leithdháiltí maoinithe ar na scéimeanna gnó, ar scéim éifeachtúlachta fuinnimh na hearnála poiblí agus ar fheithiclí leictreacha (a aistríodh chuig an Roinn Iompair in 2021). In 2022, rinneadh an clár iarfheistithe cónaithe/pobail d'fho-mhírcheann an chláir.

2 Bhí ceadú an Aire Caiteachais Phoiblí, Seachadta ar an bPlean Forbartha Náisiúnta, agus Athchóirithe ag an aistriú.

3 Ba é €124 mhilliún an t-iarmhéid in EENF ag deireadh 2022. Tá an ciste á rialú go díreach ag an Roinn, agus tugtar cuntas air i nóta a ghabhann leis an gcuntas leithreasa.

Foinse: SEAI. Anailís ó Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

Treochtaí i gcaiteachas ar chláir fuinnimh inbhuanaithe

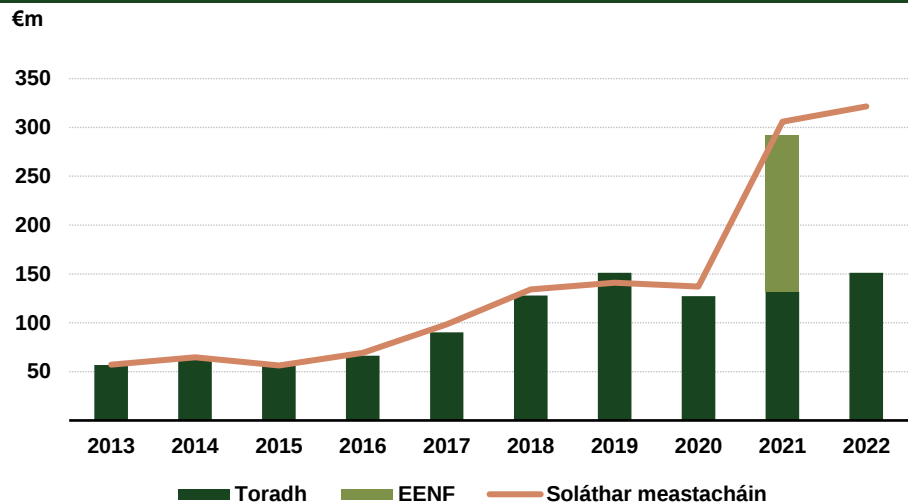
Caiteachas an Vóta

8.14 Sa tréimhse deich mbliana go dtí deireadh 2022, chuir an Roinn maoiniú de thart ar €1.2 billiún ar fáil do chláir fuinnimh inbhuanaithe (féach Fíor 8.3).¹ Cuireadh formhór an mhaoinithe sin — €1.1 billiún — ar fáil go díreach do SEAI.

8.15 Bhí an soláthar maoinithe i meastachán an vóta do 2021 i bhfad níos airde ná mar a bhí sna blianta roimhe sin. Mar sin féin, bhí gannchaitheamh suntasach ar fud na scéimeanna fuinnimh níos fearr mar thoradh ar phaindéim COVID-19 agus ar shrianta slabhra soláthair agus saothair. Chun nach ngéillfí don Státhchiste an maoiniú vótáilte nár úsáideadh ag deireadh 2021 (rud a cheanglaítear faoi ghnáthrialacha bainistithe vótaí), aistríodh €160 milliún chuig an gCiste Náisiúnta um Éifeachtúlacht Fuinnimh (EENF).² Aistríodh thart ar €49 milliún ó EENF chuig SEAI in 2022.³

- 8.16** Bhí gannchaitheamh breise de €170 milliún ann in 2022 i gcomparáid leis an soláthar meastacháin de €321 mhilliún. Chath an Roinn €151 mhilliún (47%) den soláthar ar chlár iarfheistithe cónaithe/pobail. Thug an Roinn faoi deara gur chuir srianta slabhra soláthair agus lucht saothair an tionscail agus an mhoill ar an méadú ar ghníomhaíocht faoi dhá scéim — an scéim nua náisiúnta uasghrádaithe fuinnimh baile agus an scéim um pobail fuinnimh níos fearr — leis an ngannchaitheamh. Ina theannta sin, thóg sé roinnt míonna ar na 'hlónaid llfhrestail' an próiseas clárúcháin a thabhairt chun críche.¹ Ritheadh dhá mheastachán fhorlíontacha lenar aistríodh €168 milliún ón bhfo-mhírchinn chuig fo-mhírchinn eile.²

Fíor 8.3 Saincheisteanna vótáilte ar chlár fuinnimh inbhuanaithe, 2013 – 2022

Foinse: Cuntais Leithreasa na Roinne 2013 – 2022

Caiteachas SEAI

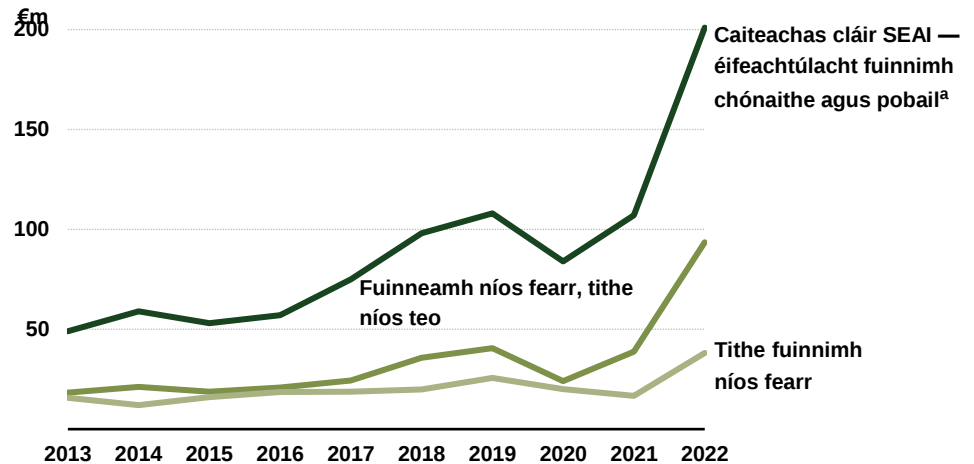
- 8.17** Mhéadaigh caiteachas clár SEAI faoi cheathair ó €50 milliún in 2013 go €200 milliún in 2022 (féach Fíor 8.4), agus an caiteachas ag dubailt, beagnach, idir 2021 agus 2022. Ba é an caiteachas iomlán ar an scéim um fhuinneamh níos fearr, tithe níos teo agus ar an scéim um thithe fuinnimh níos fearr le deich mbliana anuas ná €538 milliún. Gach bliain, b'ionann an dá scéim agus 60% ar an meán de chaiteachas iomlán SEAI faoi éifeachtúlacht fuinnimh chónaithe agus pobail. Mionsonraítear na coinníollacha chun cáiliú do na scéimeanna agus na huasghráduithe a fhaigheann tacaíocht faoi na scéimeanna ar shuíomh Gréasáin SEAI.³

1 Is samhail nua seachadta a seoladh i mí Feabhra 2022 iad lónaid llfhrestail. Déanfaidh conraitheoirí cláraithe an próiseas iomlán a bhainistiú d'úinéirí tí. Ní mór d'uasghráduithe fuinnimh an teach a thabhairt chuig rátáil RFF B2 ar a laghad.

2 Tá níos mó faisnéise maidir leis an athraitheas agus na gluaiseachtaí ar fáil i gcuntas leithreasa Vóta 29.

3 [Coinníollacha cáilitheacha agus deontais atá ar fáil](#)

Fíor 8.4 Caiteachas éifeachtúlachta fuinnimh cónaithe agus pobail SEAI 2013 – 2022

Foinse: SEAI

Nóta: a In 2022, fuair SEAI maoiniú €49 milliún ó EENF.

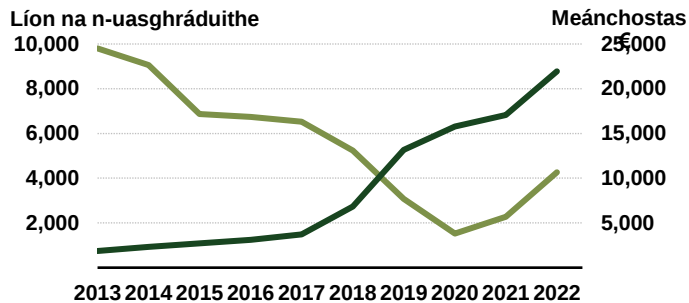
Scéimeanna cónaithe fuinnimh inbhuanaithe

Fuinneamh níos fearr, tithe níos teo

- 8.18** Tacaíonn an scéim um fhuinneamh níos fearr, thithe níos teo le huasghrádú a dhéanamh ar éifeachtúlacht fuinnimh tithe faoi úinéireacht phríobháideach atá i mbaol bochtaineachta fuinnimh agus tá sí maoinithe go hiomlán le deontas. Is é cuspóir na scéime ná tithe incháilithe a dhéanamh níos teo, níos sláintiúla agus níos saoire le reáchtáil. Thug an Roinn dá haire, mar sin, nach é laghdú ar astaíochtaí an t-aon chuspóir atá ag an scéim.¹ Tá an scéim teoranta dóibh siúd a fhaigheann sochair leasa áirithe.
- 8.19** Nuair a mheastar iarratasóir a bheith incháilithe, déanfaidh suirbhéir SEAI suirbhé ar a dteach agus déanfaidh sé moltaí uasghrádaithe de réir mar is cuí. Cuireann SEAI obair ar fáil do chonraitheoirí de réir a socrúcháin sa chomórtas soláthair, de réir cumas seachadta conraitheoirí (i dtéarmaí méid) agus de réir feidhmíocht conraitheora.
- 8.20** Le deich mbliana anuas, b'ionann caiteachas na scéime agus €336 mhilliún ar thart ar 55,000 uasghrádú. Thit líon na n-uasghráduithe a rinneadh gach bliain ó 2013 go dtí 2020, ag méadú arís in 2021 agus 2022.
- 8.21** Go dtí 2018, dhírigh an scéim go príomha ar bhearta caomhnaithe fuinnimh 'éadomhain' a chur ar fáil, mar insliú áiléir agus cuasbhalla. I mí an Mhárta 2018, leathnaíodh an scéim chun bearta níos doimhne a áireamh ar nós insliú ballaí inmheánacha agus seachtracha. Ag léiriú dhoimhneacht an mheánphacáiste beart a cuireadh i bhfeidhm, chomh maith le harduithe ginearálta ar chostais, mhéadaigh an meánchostas in aghaidh an uasghrádaithe ó €1,864 in 2013 go €21,942 in 2022 (féach Fíor 8.5).

¹ Thug an Roinn dá haire go ndírítear i scéimeanna eile SEAI ar iarfheistiú B2.

Fíor 8.5 Líon agus meánchostas na n-uasghráduithe a cuireadh i gcrích faoin scéim um fhuinneamh níos fearr, tithe níos teo 2013 – 2022

Foinse: SEAI. Anailís ó Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

- 8.22** In ainneoin gur tugadh isteach iarfheistiú níos doimhne in 2018, níor bhain ach 228 n-áitreabh RFF B2 i ndiaidh an iarfheistithe amach faoin scéim sa tréimhse 2019 go 2022.
- 8.23** Luaigh an Roinn nach bhfuil an scéim dírithe ar sholáthar iarfheistithe B2. É sin ráite, dhírigh sraith phiolótach den scéim ar líon teoranta uasghráduithe B2 in 2022. Tá an treoirthionscadal sin ag bailiú fianaise chun eolas a thabhairt don phróiseas agus don chur chuige cuí chun líon na n-uasghráduithe B2 agus na suiteálacha caidéil teasa a sheachadtar faoin scéim seo a mhéadú. Thug an Roinn dá haire freisin go raibh tionchar suntasach ag paindéim COVID-19 ar scéimeanna SEAI.
- 8.24** As an tsuim €336 mhilliún a íocadh go deireadh 2022, íocadh €306 mhilliún (91%) le conraitheoirí a bhfuair SEAI iad as oibreacha a rinneadh.¹
- 8.25** Tá roinnt rialuithe ann maidir leis an scéim *inter alia*
- ceanglas go mbeadh an t-iarratas stampáilte ag an Roinn Coimirce Sóisialaí chun incháilitheacht a chruthú
 - déantar na hoibreacha arna ndéanamh a chinneadh roimh ré trí shuirbhé ar gach teach agus
 - measúnú RFF i ndiaidh na n-oibreacha (ó 2022 ar aghaidh tá measúnú RFF roimh na hoibreacha de dhíth freisin).

An scéim um thithe fuinnimh níos fearr

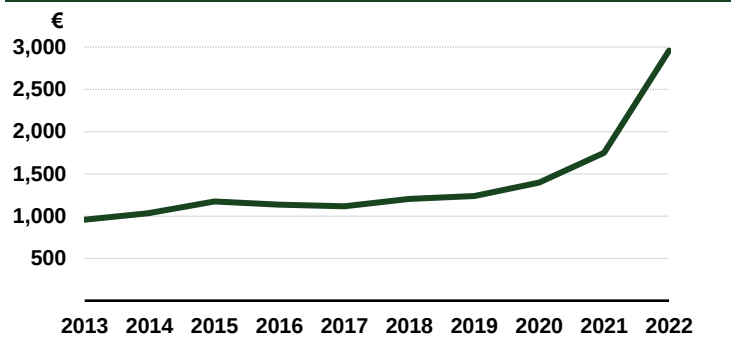
- 8.26** Is clár náisiúnta iarfheistithe í an scéim um thithe fuinnimh níos fearr atá ar fáil do gach úinéir tí, lena n-áirítear tiarnaí talún, agus ní dhéantar tástáil acmhainne lena aghaidh. Caithfidh an teach a bheith tógtha agus áitithe roimh 2011 chun cáiliú do dheontais inslithe agus rialaithe teasa, agus roimh 2021 do dheontais teaschaidéil agus córais in-athnuaite. Tá sé mar aidhm ag an gclár dreasachtaí a thabhairt d'úinéirí tí a dteach a dhéanamh níos tiosaí ar fhuinneamh trí dheontais a sholáthar.
- 8.27** Rinneadh athbhreithniú ar mhéideanna na ndeontas don scéim an uair dheireanach in 2021 trí anailís chostais a rinne comhairleoirí seachtracha agus a nuashonraíodh i mí Feabhra 2022. As an gcaiteachas €202 mhilliún le deich mbliana anuas, bhain €176 mhilliún le thart ar 130,000 íocaíocht deontais.² Tá meánluach na ndeontas, in aghaidh an iarratais, méadaithe ó 2019 go thart ar €3,000 in aghaidh an iarratais cheadaithe (féach Fíor 8.6). Luaigh SEAI gur léiriú é sin ar na hathruithe ar an scéim thar an tréimhse seo chun an méid seo a leanas a dhéanamh:

¹ Bhain an t-iarmhéid €30 milliún le seirbhísí teicniúla agus costais oibriúcháin.

² Bhain an t-iarmhéid €26 mhilliún le seirbhísí teicniúla agus le costais oibriúcháin.

- scéimeanna deontais a chomhchuihbhiú
- spreagadh a thabhairt d'úinéirí tí tabhairt faoi oibreacha iarfheistithe agus
- cuidiú leis an gcostas méadaithe maireachtála agus leis an mboilsciú.

Fíor 8.6 Meánluach deontais in aghaidh an iarratais — an scéim um thithe fuinnimh níos fearr, 2013 go 2022

Foinse: SEAI. Anailís ó Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

- 8.28** Ní mór do chonraitheoir ó chlár SEAI, ina liostaítear thart ar 1,300 conraitheoir, na hoibreacha uile faoin scéim um thithe fuinnimh níos fearr a chríochnú. Bíonn úinéirí tí i mbun rannpháirtíocht go díreach lena gcuid conraitheoirí, agus íocann siad go díreach iad. Déanann an deontas an costas sin a fhritháireamh go páirteach. Ní thugann SEAI ceadú, ráthaíocht ná barántas maidir le hobair na gconraitheoirí cláraithe agus ní bhíonn aon ról aige maidir le praghas na n-oibreacha a dhéantar a shocrú.
- 8.29** Tá roinnt rialuithe ann maidir leis an scéim, lena n-áirítear dearbhú oibreacha atá sínithe ag an gconraitheoir, ag an úinéir tí agus ag an measúnóir RFF trína ndeimhníonn an conraitheoir go gcomhlíonann na hoibreacha ar fad ceanglais an deontais ina n-iomláine faoin scéim um thithe fuinnimh níos fearr agus trína ndeimhníonn an t-úinéir tí go bhfuil sé sásta leis na hoibreacha a rinneadh. Tá measúnú RFF i ndiaidh na n-oibreacha de dhíth freisin.¹

Cigireachtaí a rinneadh faoi na scéimeanna

- 8.30** Roghnaíonn aonad cigireachta a bunaíodh in 2014 réadmhaoin a iarfheistíodh faoi na scéimeanna lena n-íniúchadh ar bhonn rioscaí amhail
- meánfheidhmíocht pointí pionóis an chonraitheora le linn na trí mhí roimhe sin²
 - an easpa fianaise maidir lena dhearbú cáilíochta féin a bheith á chur chun feidhme ag an gconraitheoir
 - saincheisteanna sláinte agus sábháilteachta, etc.
- 8.31** In 2022, rinneadh cigireacht ar 1,751 réadmhaoin a ndearnadh uasghrádú orthu faoin scéim um fhuinneamh níos fearr, tithe níos teo, agus ar 2,104 réadmhaoin a bhain tairbhe as an scéim um thithe fuinnimh níos fearr (féach Fíor 8.7). B'ionann an méid sin agus rátaí cigireachta 41%³ agus 18% faoi seach in 2022. Bhí siad sin beagán níos ísle ná na rátaí cigireachta do na scéimeanna sna blianta roimhe.

1 Ní mór don mheasúnóir RFF roinnt míreanna a dheimhniú, lena n-áirítear a) go bhfuil an RFF foilsithe aige agus Cód Cleachtais RFF á chomhlíonadh go hiomlán acu b) go bhfuil an mheastóireacht réamhdheonaithe ríofa aige de réir threoir SEAI agus c) gurb amhlaidh, agus an suirbhé RFF á dhéanamh aige, atá sé sásta go bhfuil na hoibreacha a fhaigheann deontas sonraithe i gcomhréir le comhartha an chonraitheora ar dhearbú oibreacha ábhartha.

2 Tagraíonn feidhmíocht pointí pionóis conraitheora do phointí fabhráithe nuair a mheastar feidhmíocht conraitheora i ndáil le beart áirithe oibre a bheith míshásúil. Dá mhéad pointí a fhabhraíonn conraitheoir, is ea is mó cigireachtaí a mbeidh sé/sí faoina réir.

3 Fígiúr ceartaithe. Ba é 39% an ráta cigireachta a luadh roimhe seo. Féach Fíor 8.7.

Fíor 8.7 Cigireachtaí faoi na scéimeanna^a

	Bliain	Réadmhaoine a ndearnadh cigireacht orthu ^c	Ráta cigireachta	Ráta pas	Athoibreacha ba ghá	Ráta pas i ndiaidh athoibreacha
Fuinneamh níos fearr, tithe níos teo	2015	3,335	49%	87%	422	100%
	2016	1,938	29%	83%	331	100%
	2017	2,171	33%	77%	504	100%
	2018	2,073	40%	80%	429	100%
	2019	1,406	46%	71%	402	100%
	2020 ^b	656	43%	61%	257	100%
	2021 ^b	1,077	51% ^e	51%	529	100%
	2022	1,751	41% ^e	45%	971	98% ^d
Tithe fuinnimh níos fearr	2014	1,957	20%	52%	944	93%
	2015	1,815	15%	54%	837	92%
	2016	3,179	21%	47%	1,700	91%
	2017	3,498	24%	41%	2,055	90%
	2018	3,696	26%	50%	1,841	90%
	2019	3,693	20%	54%	1,706	94%
	2020 ^b	2,710	22%	58%	1,137	95%
	2021 ^b	1,914	24%	54%	883	93%
	2022	2,104	18%	54%	970	95% ^d

Foinse: SEAI. Anailís ó Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

- Nótaí:
- a Sonraí i ndáil le líon na gcigireachtaí roimh 2015 don scéim um fhuinneamh níos fearr, tithe níos teo agus roimh 2014 don scéim um thithe fuinnimh níos fearr, níl siad ar fáil go héasca mar gheall ar athruithe ar na córais faisnéise a úsáideann SEAI.
 - b De bharr shrianta COVID-19, áirítear i bhfigiúirí 2020 agus 2021 iniúchtaí deisce 100 agus 102 faoi seach don scéim um fhuinneamh níos fearr, tithe níos teo agus iniúchtaí 270 agus 231 faoi seach don scéim um thithe fuinnimh níos fearr.
 - c Féadfar cigireacht a dhéanamh ar roinnt beart ag réadmhaoine, le seiceálacha iolracha in aghaidh an bhirt. Sna tréimhsí ábhartha, rinneadh cigireacht ar 37,279 mbeart san iomlán don scéim um fhuinneamh níos fearr, tithe níos teo agus rinneadh iniúchadh ar 33,675 bheart don scéim um thithe fuinnimh níos fearr. Thug SEAI dá aire nár éirigh le níos lú ná 1.1% de na seiceálacha iniúchta go léir sa scéim tithe níos teo le fhuinneamh a fheabhsú agus nár éirigh le níos lú ná 2% díobh sa scéim um thithe fuinnimh níos fearr.
 - d I ngeall ar uainiú an scrúdaithe, ní raibh na hathoibreacha go léir a bhain le 2022 críochnaithe go fóill.
 - e **Ceartaithe.** Coigeartaíodh rátaí chun iarfheistithe a rinneadh faoin scéim teasa agus folláine a eisiamh ón ríomhaireacht.

8.32 Ar an dá scéim, tá an ráta pas tosaigh ar an obair a ndearnadh cigireacht uirthi íseal, agus bhí gá le roinnt athoibre ar thart ar leath na dtionscadal a ndearnadh cigireacht orthu ar an scéim um thithe fuinnimh níos fearr. Mar gheall go ndéantar na cigireachtaí ar bhonn spriocdhírithe, is dócha nach léiríonn na torthaí caighdeán na n-oibreacha ar an iomlán. Ina ainneoin sin, tugtar le fios iontu go bhfuil baol suntasach ann go ndéanfaí obair neamhchomhlíontach faoin dá scéim.

- 8.33** Luaigh SEAI go bhféadfadh go dteipfeadh ar oibreacha iarfheistithe a ndearnadh cigireacht orthu ar cheist fhánach, nó ar bheart amháin ach amháin nuair a rinneadh cigireacht ar roinnt beart ag áit chónaithe. Tá roinnt rialuithe i bhfeidhm aige maidir le teipeanna cigireachta. Mar shampla, mura mbíonn na hathoibreacha críochnaithe laistigh de shé seachtaine, tá conraitheoirí faoi réir díchláraithe go dtí go mbeidh na hathoibreacha críochnaithe.
- 8.34** Fiú nuair a críochnaíodh na hathoibreacha tar éis na gcigireachtaí don scéim um thithe fuinnimh níos fearr, níor éirigh le céatadán idir 5% agus 10% de na réadmhaoiné fós. Ag brath ar a thromchúisí agus atá na saincheisteanna atá i gceist, féadfar deontais a choinneáil siar ó úinéirí tí, nó féadfar aisíocaíocht a iarraidh i gcás cigireachtaí iaríocaíochta.
- 8.35** Thug SEAI dá aire gurb iad príomhdhifríochtaí sa chaoi ina bhfeidhmíonn an dá scéim an phríomhchúis leis na difríochtaí sna rátaí pas idir na scéimeanna. D'fhéadfadh an líon mór conraitheoirí ar an scéim um thithe fuinnimh níos fearr (1,300 conraitheoir i gcomparáid le 33 chonraitheoir ar an scéim um fhuinneamh níos fearr, tithe níos teo) a bheith ina thoisic rannchuidithe freisin, toisc nach dócha ar an meán go mbeidh na conraitheoirí sin chomh heolach céanna ar riachtanais SEAI.
- 8.36** D'fhreastail an fhoireann scrúdaithe ar cheithre chigireacht ar oibreacha iarfheistithe, agus bhreathnaigh siad na cigireachtaí sin: dhá chigireacht a bhain leis an scéim um fhuinneamh níos fearr, tithe níos teo agus dhá chigireacht a bhain leis an scéim um thithe fuinnimh níos fearr. Thug an cigire faoi deara go raibh gá le hathoibreacha ar cheann de na teaghaisí faoin scéim um fhuinneamh níos fearr, tithe níos teo a ndearnadh cigireacht orthu; agus go raibh gá le hathoibreacha ar an dá theach a ndearnadh cigireacht orthu faoin scéim um thithe fuinnimh níos fearr. Is ar an gconraitheoir a thiteann costais na n-athoibreacha den sórt sin sa scéim um fhuinneamh níos fearr, tithe níos teo. Níl baint dhíreach ar bith ag SEAI le costais athoibreacha don scéim um thithe fuinnimh níos fearr.

Éifeachtúlacht na scéimeanna

- 8.37** Ríomhann SEAI roinnt aschur agus torthaí a bhaineann le feidhmíocht na scéimeanna iarfheistithe (féach Fíor 8.8).¹ Roimh 2022, áfach, ní raibh aon spriocanna comhfhreagracha ann chun measúnú feidhmíochta a éascú.
- 8.38** Áirítear roinnt spriocanna aschuir ardleibhéil leis an meastachán bliantúil don Vóta, lena maoinítear na scéimeanna iarfheistithe. Mar shampla, in 2019, áiríodh sa mheastachán Vóta sprioc maidir le bearta éifeachtúlachta fuinnimh a sholáthar do 4,609 dteach ar ioncam íseal. Mar sin féin, i gcás fhormhór na mblianta, níor chomhfhreagair na spriocanna a cuireadh ar áireamh sna meastacháin bhliantúla d'aschuir agus torthaí na scéime a raibh SEAI ag tuairisciú orthu mar a leagtar amach i bhFíor 8.8.
- 8.39** Níl ríomh an choigiltis a fhaightear mar thoradh ar bhearta iarfheistithe bunaithe ar shonraí iarbhair gach iarfheistithe. Tá coigilteas fuinnimh agus CO₂ don dá scéim bunaithe ar mheastacháin theicniúla agus tá baint ag roinnt toimhdí leis na ríomhanna. Tá an cur chuige sin ar aon dul leis na roghanna atá ceadaithe faoin Treoir um Éifeachtúlacht Fuinnimh. Leagtar amach in Iarscríbhinn 8A na foirmlí a úsáidtear i ríomhanna aschuir SEAI in 2022 don dá scéim.

¹ Is ionann aschuir scéime agus líon na dtithe a iarfheistíodh agus is ionann na haschuir agus an coigilteas a bhaineann leis na hiarfheistithe.

- 8.40** Tá tuarascáil conraitheora maidir le meastacháin innealtóireachta ar choigilteas na bliana 2017 mar bhonn agus thaca ag na bonnsonraí a úsáideadh agus an scéim um fhuinneamh níos fearr, tithe níos teo á ríomh. Rinneadh staidéar comhchosúil in 2019, ach dúirt SEAI gur measadh go raibh sé cuí leanúint ar aghaidh le meastacháin 2017 atá níos coimeádaí. Dheimhnigh SEAI nach raibh fianaise ar a mheasúnú ar chleachtadh 2019 ar fáil toisc nach raibh sé doiciméadaithe go foirmiúil.

Fíor 8.8 Aschuir agus torthaí ó na scéimeanna^a

	Bliain	Tithe iarfheistithe	Coigilteas measta fuinnimh	Coigilteas measta CO ₂	Caiteachas measta SEAI (saolré) in aghaidh an tona de CO ₂ a sábháladh	Caiteachas measta SEAI sa bhliain in aghaidh an GWh a sábháladh
			GWh	kt	€	€m
Fuinnimh níos fearr, tithe níos teo	2013	9,803	20.6	5.1	131	1.40
	2014	9,056	19.0	4.7	175	1.09
	2015	6,867	14.4	3.6	203	1.26
	2016	6,743	14.2	3.5	236	1.46
	2017	6,555	13.8	3.4	265	1.64
	2018	5,255	13.1	3.3	436	2.70
	2019	3,142	9.6	2.4	667	4.10
	2020	1,524	4.7 ^c	1.2	808	5.00
	2021	2,126	9.6	2.4	635	3.99
	2022	4,264	18.7	4.7	791	4.96
Tithe fuinnimh níos fearr	2013	13,710	68.6	17.0	— ^b	— ^b
	2014	9,927	54.6	13.5	32	0.20
	2015	12,227	61.1	15.2	39	0.24
	2016	14,972	74.9	18.6	38	0.23
	2017	14,618	80.4	19.9	35	0.22
	2018	14,238	78.3	19.4	38	0.20
	2019	18,531	100.1	24.8	39	0.20
	2020	12,227	66.0	16.4	45	0.30
	2021	7,928	42.8	10.7	56	0.35
	2022	11,806	63.8	16.0	90	0.57

Foinse: SEAI. Anailís ó Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

Nótaí: a Leagtar amach in Iarscríbhinn 8A an mhodheolaíocht lena ndéantar na figiúirí a ríomh.

b Thug SEAI faoi deara gur tháinig athrú ar raon na meadarachta/na ríomhanna thar na blianta agus nár ríomhadh na meadarachtaí seo don bhliain 2013.

c Ceartaithe. Luadh é seo roimhe seo mar 4.4, mar gheall ar earráid chlío.

- 8.41** Ar an scéim um thithe fuinnimh níos fearr, eascraíonn na bonnsonraí as anailís a rinneadh in 2013 inar cuireadh úsáid fuinnimh i dtithe faighteora iarfheistithe i gcomparáid le grúpa rialaithe. Leis sin, cuireadh meánfhigiúr coigiltis measta ar fáil a chuirtear i bhfeidhm ar gach iarfheistiú scéime. In 2018, mhéadaigh SEAI an coigilteas toimhdithe ó iarfheistiú scéime faoi 47%. Luaigh SEAI go n-eascraíonn an méadú ar choigiltí toimhde ó na bearta iarfheistithe níos doimhne atá á ndéanamh. Mar sin féin, ní dhearna sé nuashonrú ar anailís 2013 ná níor dheimhnigh sé conas a d'fhóraigh sé cruinneas an uasghrádaithe 47%.

Infhaighteacht na sonraí faoi thomhaltas fuinnimh iarbhair

- 8.42** I mí Iúil 2023, d'eisigh AE treoir éifeachtúlachta fuinnimh lena gceadaítear roinnt modhanna chun coigilteas fuinnimh a ríomh, lena n-áirítear:
- coigilteas méadráithe — an laghdú iarbhair ar úsáid fuinnimh i bhfoirgnimh a thaifeadadh
 - coigilteas scálaithe — úsáid meastachán innealtóireachta arna ndéanamh ag saineolaithe neamhspleácha ar bhonn modheolaíochtaí agus tagarmharcanna atá bunaithe go náisiúnta.
- 8.43** Bailíonn soláthraithe fónais sonraí iarbhair a bhaineann le tomhaltas leictreachais agus gáis chónaithe in Éirinn mar chuid den ghnáthchleachtas. Mar sin féin, i ngeall ar oibleagáidí cosanta sonraí, níor cuireadh tomhaltas leictreachais méadráithe mionsonraithe ar fáil do SEAI i gcás teaghlaigh a fhaigheann scéimeanna deontais.
- 8.44** Mar sin féin, thug SEAI dá aire go bhfuil an Coimisiún um Rialáil Fónais (CRU) i mbun cód rochtana sonraí méadair chliste a fhorbairt, rud lena n-éascófar tomhaltas leictreachais baile a aistriú chuige, faoi choinníollacha ar leith le toiliú shealbhóir an chuntais leictreachais.
- 8.45** Thug SEAI dá aire freisin go bhfuil siad i mbun cainteanna le Líonraí Gáis Éireann chun comhaontú comhroinnte sonraí a bhunú, i gcás sampla teoranta de 200 teaghais, agus tá siad ag plé comhaontuithe eile comhroinnte sonraí leis an bPríomh-Oifig Staidrimh agus le Bord Soláthair an Leictreachais (BSL) ar leithligh.

Measúnú a dhéanamh ar éifeachtúlacht i gcoibhneas le spriocanna

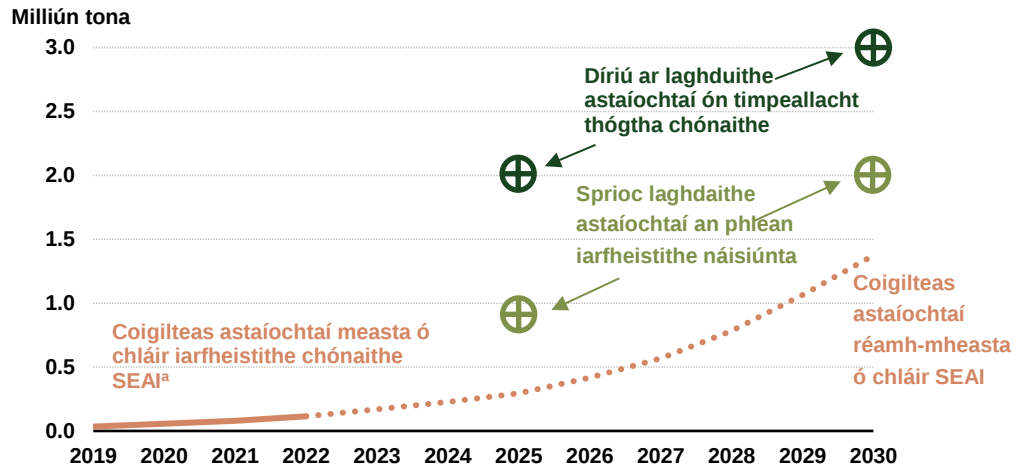
- 8.46** Is e sprioc aeráide fhoriomlán na hÉireann ná laghdú 51% d'astaíochtaí gás ceaptha teasa a bhaint amach faoi 2030. É sin ráite, i bhfianaise treochtaí, ní dócha go mbainfear é sin amach. I dtuarascáil a foilsíodh i mí an Mheithimh 2023, déanann an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (EPA) a thuar, bunaithe ar na rátaí dul chun cinn reatha, nach mbainfear ach laghdú 29% ar astaíochtaí gás ceaptha teasa faoi 2030.¹
- 8.47** Dúirt an Roinn nach bhfuil dóthain sonraí ar fáil go fóill chun go bhféadfaí gach gníomh sa phlean gníomhaithe ar son na haeráide 2023 a shamhaltú agus, dá gcuirfí iad sin san áireamh i ríomhanna EPA, is é 42% an laghdú réamh-mheasta ar astaíochtaí faoi 2030. Tugtar faoi deara in athbhreithniú bliantúil 2023 ar an gComhairle Chomhairleach um Athrú Aeráide gurb amhlaidh, i gcás go gcuirfí an phlean gníomhaithe ar son na haeráide 2023 chun feidhme go hiomlán, atá sé réamh-mheasta go bhfanfaidh an earnáil chónaithe laistigh dá dara huasteorainn earnála.

¹ Réamh-mheastachán
Astaíochtaí Gás Ceaptha Teasa
2022 – 2040, An
Ghníomhaireacht um Chaomhnú
Comhshaoil (2023).

- 8.48** Sa chomhthéacs sin, tá sé ríthábhachtach a chinntiú go bhfuil an caiteachas ar laghdú gás ceaptha teasa chomh héifeachtach agus is féidir. Éilíonn sé sin go ndíreofar na hacmhainní atá ar fáil ar na gníomhaíochtaí agus na hidirghabhálacha a dhéanann na laghduithe uasta do gach euro a chaitear a sheachadadh, agus go ndéanfar tuairisciú rialta agus tráthúil ar an méid atá á bhaint amach i gcoibhneas le spriocanna.
- 8.49** Is é an príomhthomhas ná astaíochtaí MtCO_2eq , i.e., na milliúin tona de choibhéis dé-ocsaíde carbóin. Mar thagarmharc, measadh gurb ionann astaíochtaí gás ceaptha teasa ó earnáil chónaithe na hÉireann in 2018 agus 7 MtCO_2eq . Is é an sprioc ná go dtitfidh sé sin go figiúr nach mó ná 4 MtCO_2eq faoi 2030 (arb í an bhliain deiridh den dara huasteorainn astaíochtaí earnála í) — laghdú 40% ar an sprioc.¹ Tugtar faoi deara i dtuarascáil ó EPA i mí an Mheithimh 2023 go bhfuiltear ag tuar go dtitfidh astaíochtaí san earnáil chónaithe go 3.7 MtCO_2eq faoi 2030 le cur chun feidhme iomlán an phlean gníomhaithe ar son na haeráide 2023, rud lena gcomhlíonfar an sprioc.
- 8.50** Luaigh SEAI go ndéantar pleananna gníomhaithe ar son na haeráide a fhorbairt ar bhonn bliantúil chun bealaí a shainiú chun na spriocanna maidir le huasteorainneacha astaíochtaí earnála a bhaint amach agus go léiríonn na gníomhartha atá leagtha amach sa phlean gníomhaithe ar son na haeráide bliantúil cineál dúshlánach éabhlóideach an aistir chuig an dícharbónú. Gach bliain, déantar gníomhartha a fhoirmliú agus/nó a choigeartú mar fhreagairt do thorthaí go dtí seo, d'acmhainn atá á tógáil, do thionscnaimh bheartais nua agus atá ag teacht chun cinn agus do mhothúcháin agus iompraíochtaí tomhaltóirí.
- 8.51** Leagtar amach i bhFíor 8.9 sprioc náisiúnta 2030 agus an sprioc náisiúnta iarfheistithe, agus laghduithe réamh-mheasta SEAI ó scéimeanna cónaithe uile SEAI go dtí 2030. Léirítear sa mhéid sin gur rannchuidigh caiteachas le blianta beaga anuas ar scéimeanna cónaithe SEAI go han-bheag leis an laghdú riachtanach ar astaíochtaí, agus go soláthróidh sé níos lú ná leath an sprioclaghdaithe iomláin chónaithe de 3 MtCO_2eq ar a laghad faoi 2030. Tá sé tugtha faoi deara ag an Roinn agus ag SEAI go bhfuiltear ag súil freisin go rannchuideoidh bearta eile le laghduithe ar astaíochtaí sa timpeallacht thógtha chónaithe, lena n-áirítear scéimeanna téimh ceantair agus athruithe ar iompraíocht tomhaltóirí.

¹ Tábla 3.2, an plan gníomhaithe ar son na haeráide 2023.

Fíor 8.9 Sprioclaghdú in astaíochtaí in earnáil na timpeallachta tógtha cónaithe agus an rannchuidiú arna dhéanamh ag cláir iarfheistithe cónaithe/pobail SEAI, 2019 go 2030

Foinse: Sprioclaghduithe astaíochtaí ó timpeallacht tógtha chónaithe – uasteorainneacha astaíochtaí earnála, Meán Fómhair 2022; Spriocanna laghdaithe astaíochtaí an phlean náisiúnta iarfheistithe – an plan gníomhaithe ar son na haeráide 2023, Tábla 14.5; Coigilteas astaíochtaí réamh-mheasta ó chlár SEAI – SEAI. Anailís ó Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

- Nótaí:
- a Leagtar amach in Iarscríbhinn 8A sonraí maidir le conas a dhéantar meastacháin a ríomh a mhéid a bhaineann leis an scéim um fhuinneamh níos fearr, tithe níos teo agus an scéim um thithe fuinnimh níos fearr. Ar na príomhchláir iarfheistithe cónaithe eile tá Ionaid Ilfhreastail agus an Scéim Grianphainéal Fótvoltach.
 - b Thug an Roinn dá haire go gcuirfidh bearta díreacha agus bearta indíreacha araon leis an sprioc sin.

Sprioc aschuir iarfheistithe

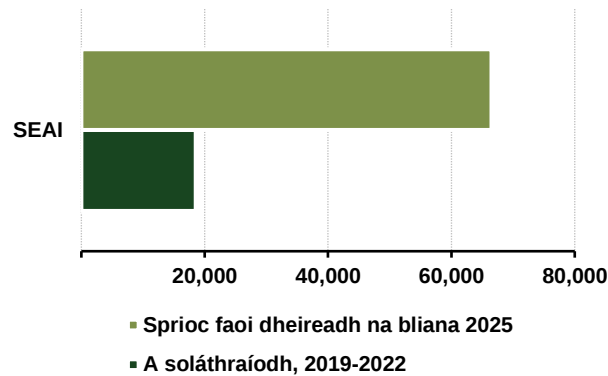
8.52 Áirítear sa phlean náisiúnta iarfheistithe sprioc chun iarfheistiú a dhéanamh ar choibhéis 500,000 teaghais go RFF de B2 nó a choibhéis atá barrmhaith ó thaobh costais de faoi 2030. Sprioc eatramhach is ea coibhéis 120,000 teaghais a iarfheistiú go B2 nó a choibhéis atá barrmhaith ó thaobh costais de faoi dheireadh 2025. Is é an aidhm go mbainfí an méid sin amach tríd an méid seo a leanas a dhéanamh:

- iarfheistiú 83,000 teach go B2 nó a choibhéis atá barrmhaith ó thaobh costais de, agus¹
- iarfheistiú 102,000 sa bhreis chun iad a thabhairt chuig rátáil RFF de B3 nó níos ísle, chun coigilteas fuinnimh a bhaint amach atá comhionann le hiarfheistiú 37,000 teach go leibhéal B2 nó go leibhéal atá barrmhaith ó thaobh costais de.

8.53 Amhail ag deireadh 2022, tá 28% den sprioc B2 nó an sprioc atá barrmhaith ó thaobh costais de bainte amach ag SEAI (féach Fíor 8.10). Teastóidh méadú an-suntasach ar an leibhéal gníomhaíochta chun go mbainfidh SEAI amach an chuid eile de bheagnach 48,000 uasghrádú.

¹ Déanfaidh SEAI 66,500 de na hiarfheistithe sin a sheachadadh faoi 2025.

Fíor 8.10 Sprioc 2025 agus toradh iarbhrí faoi dheireadh 2022 - iarfheistiú tithe go RFF de B2

Foinse: An t-plean náisiúnta iarfheistithe, an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide agus SEAI. Anailís ó Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

8.54 Foilsíonn SEAI tuarascálacha ráithiúla maidir leis an dul chun cinn i leith an phlean náisiúnta iarfheistithe a sheachadadh. Ina thuarascáil ó mhí an Mhárta 2023, tugann sé dá aire go mbeidh méadú suntasach sa seachadadh ag teastáil chun na spriocanna a bhaint amach. Luaigh an Roinn go bhfuil an cur chuige maidir le baint amach na spriocanna iarfheistithe leagtha amach sa phlean náisiúnta iarfheistithe agus gur lean an fás ar líon na n-uasghráduithe a chonacthas in 2022 isteach in 2023.

8.55 Foilsíonn Roinn an Taoisigh tuarascálacha ar dhul chun cinn maidir leis an bplean gníomhaíochta aeráide go rialta. Tugtar faoi deara sa tuarascáil is déanaí a foilsíodh i mí Iúil 2023, gur baineadh 28,661 iarfheistiú as an ETF de 500,000 iarfheistiú B2 faoi 2030, arb ionann é sin agus 6% den sprioc.¹

Údaráis Áitiúla

8.56 Cé go bhfuil SEAI ainmnithe mar chomhlacht náisiúnta seachadta iarfheistithe, ní hé an sprioc chun tithe a iarfheistiú go RFF de B2 nó a choibhéis atá barmhaith ó thaobh costais de an t-aon fhreagracht atá ar SEAI. Sonraítear sa phlean náisiúnta iarfheistithe go ndéanfar 36,500 teach údaráis áitiúil a iarfheistiú go B2 nó a choibhéis atá barmhaith ó thaobh costais de faoi 2030.²

8.57 Tá sé tugtha faoi deara ag an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht go bhfuil uasghrádú déanta ag údaráis áitiúla ar 75,000 teaghais le hiarfheistiú éadomhain ó 2013 i leith. Iarfheistithe éadoimhne a bhí i ngach uasghrádú údaráis áitiúil roimh 2021, agus mar sin níor bhain siad caighdeán B2 ná caighdeán coibhéiseach atá barmhaith ó thaobh costais de amach. In 2021 agus in 2022, sholáthair na húdaráis áitiúla 3,321 iarfheistiú go caighdeán B2 nó go caighdeán coibhéiseach atá barmhaith ó thaobh costais de. Is ionann é sin agus díreach os cionn 9% de líon iomlán na n-iarfheistithe ar aonaid tithíochta sóisialta is gá faoi 2030 faoin bplean gníomhaithe ar son na haeráide.

Príomhtháscairí feidhmíochta scéim SEAI

8.58 Tá plean leibhéal seirbhíse ar cheann de na sásraí a úsáidtear chun a chinntiú go bhfuil soiléireacht idir roinn maoinithe agus gníomhaireacht mhaoinithe maidir leis an méid atá le baint amach agus le cén buiséad atá á chur ar fáil chun na críche sin.

1 Rinneadh leasú ar an tuarascáil a foilsíodh ar dtús chun a thabhairt faoi deara nach n-áirítear sa 6% den sprioc a baineadh amach tionchar na n-iarfheistithe nach iarfheistithe B2 iad.

2 Cuireann an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht maoiniú ar fáil d'údaráis áitiúla chun feabhas a chur ar éifeachtúlacht fuinnimh a stoic tithíochta tríd an gclár iarfheistithe éifeachtúlachta fuinnimh.

- 8.59** Comhaontaíonn an Roinn agus SEAI plean seirbhíse bliantúil. Ba é an plean a chuir SEAI faoi bhráid na Roinne i mí Feabhra 2022 an chéad cheann inar leagadh amach spriocanna ETF atá mionsonraithe agus sonracha don scéim (féach Fíor 8.11). Leagtar amach spriocanna aschuir ardleibhéil — i.e., spriocanna nach bhfuil chomh mionsonraithe céanna — sna meastacháin bhliantúla don Vóta.

Fíor 8.11 ETFanna le haghaidh scéimeanna iarfheistithe SEAI, 2022

Fuinneamh níos fearr, tithe níos teo		
Bearta	Sprioc	Toradh
Líon na dtithe a iarfheistíodh go RFF de B3 nó níos lú	4,500	4,118 ^a
Líon na dtithe a iarfheistíodh go RFF de B2	300	146
Laghdú ar astaíochtaí (ktCO ₂ eq)	3.7	4.7
Coigilteas fuinnimh (GWh)	14.7	18.7
Tithe fuinnimh níos fearr		
Bearta		
Líon na dtithe a iarfheistíodh go RFF de B3 nó níos lú	9,570	9,457
Líon na dtithe a iarfheistíodh go RFF de B2	2,580	2,349
Laghdú ar astaíochtaí (ktCO ₂ eq)	17.1	16.0
Coigilteas fuinnimh (GWh)	68.0	63.8

Foinse: Plean leibhéal seirbhíse 2022 agus SEAI. Anailís ó Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

Nótaí: a Ceartaithe. B'ionann an figiúr roimhe seo agus líon iomlán na n-uasghráduithe sa bhliain.

- 8.60** Léiríonn comparáid idir na luachanna tuairiscithe don dá scéim go raibh an fheidhmíocht gar do na spriocluachanna nó níos fearr ná iad. Bhí cúig cinn de na hocht méadracht laistigh de 90% den sprioc, agus sáraíodh dhá sprioc. I gcás na ETFanna a chomhlíonadh (ar an scéim um fhuinneamh níos fearr, tithe níos teo), ríomhadh an toradh trí úsáid a bhaint as tuarascáil 2017 ar mheastacháin choigiltis innealtóireachta.
- 8.61** Samhlaítear sna spriocanna a socraíodh in 2022 don dá scéim go dtabharfar formhór na dtithe iarfheistithe go leibhéal RFF de B3 nó níos lú — 94% i gcás iarfheistithe faoin scéim um fhuinneamh níos fearr, tithe níos teo, agus 79% don scéim um thithe fuinnimh níos fearr. Luaigh an Roinn go léiríonn an méid sin nach bhfuil ceanglas ar cheachtar den dá scéim uasghráduithe B2 a sholáthar.

Faireachán a dhéanamh ar ETFanna agus meastóireacht ar éifeachtacht

- 8.62** Déantar faireachán ar ETFanna na scéime ar bhonn míosúil trí chruinnithe idir an Roinn agus SEAI. Cuireann SEAI tuarascálacha ar fáil don Roinn ina léirítear na spriocanna agus na haschuir. Áiríodh tosca a rabhtas ag súil go mbeadh tionchar acu ar fheidhmíocht na scéimeanna sna tuarascálacha míosúla a cuireadh isteach agus pléadh iad ag na cruinnithe míosúla. I roinnt cásanna, rinneadh bearta chun dul i ngleic leis na saincheisteanna. Rinne an fhoireann scrúdaithe athbhreithniú ar na miontuairiscí agus, cé go ndearnadh tagairt amháin maidir leis an eolas is deireanaí ar na spriocanna, ní raibh aon mhionsonraí taifeadta ar dhul chun cinn iarbhair na spriocanna bliantúla. Luaigh an Roinn gur cheart miontuairiscí an chruinnithe a léamh in éineacht leis na tuarascálacha mionsonraithe ó SEAI ina leagtar amach an dul chun cinn i gcoibhneas le spriocanna. Ar a bharr sin, níor cuireadh aon doiciméadacht ar fáil ina dtugtar breac-chuntas ar nósanna imeachta, ar na bearta atá le déanamh nó ar cad iad na hiarmhairtí a bhaineann le mainneachtain na spriocanna a chomhlíonadh, más ann dóibh.
- 8.63** Chuir an Roinn fianaise ar fáil, áfach, ar raon dúshlán a sainaitníodh mar chuid den phróiseas seo agus ar na bearta a rinneadh chun dul i ngleic leo.
- 8.64** Luaigh SEAI go bhféadfaí níos mó coigiltis astaíochtaí in aghaidh an euro a chaitear a bhaint amach trí mheasúnú a dhéanamh ar éifeachtúlacht an chaiteachais, ach nach mbainfí amach na spriocanna aeráide fadtéarmacha d'aeráidneodracht faoi 2050 dá ndíreofaí ar sin amháin. Thug SEAI dá aire fianaise ó thuarascálacha amháin an *Staidéar Náisiúnta Teasa*, an tuarascáil *Fuinneamh in Éirinn* agus an anailís a cuireadh ar fáil chun tacú leis an bplean gníomhaithe ar son na haeráide 2023, lena dtugtar le fios go bhfuil gá le gach beart chun an sprioc fhadtéarmach (is é sin glanastaíochtaí nialasacha) a bhaint amach seachas díriú ar an ngearrthearma amháin.¹
- 8.65** Luaigh an Roinn go ndéanann sí faireachán ar éifeachtacht an chaiteachais ar na scéimeanna seo ar bhonn leanúnach trí thuarascálacha agus cruinnithe feidhmíochta míosúla. Thug an Roinn le fios freisin go ndearna Seirbhís Eacnamaíoch agus Meastóireachta Rialtas na hÉireann sa Roinn Caiteachais Phoiblí, Seachadta ar an bPlean Forbartha Náisiúnta, agus Athchóirithe dhá athbhreithniú sheachtracha:
- Measúnú tionchair shóisialta – pleananna SEAI ina ndírítear ar bhochtaineacht fuinnimh
 - Scéimeanna deontais d'éifeachtúlacht fuinnimh: Tithe fuinnimh níos fearr agus pobail fuinnimh níos fearr.
- 8.66** Thairis sin, luaigh an Roinn gur cinneadh gur i measc na mbeart is cost-éifeachtaí iad tithe a iarfheistiú agus teaschaidéil a shuiteáil chun astaíochtaí a laghdú agus go ndéanfar faireachán níos ginearálta ar raon beart a ligeann don Roinn éifeachtacht a mheas.

Teorainneacha na sonraí atá ar fáil

- 8.67** Leis an scrúdú, tugadh faoi deara roinnt teorainneacha leis na sonraí arna ngabháil agus arna soláthar ag SEAI, rud a d'fhág nach bhféadfaí tabhairt faoi chineálacha áirithe anailíse chun tionchar na mbeart éagsúil iarfheistithe ar an laghdú ar ídiú fuinnimh, ar astaíochtaí agus ar choigilteas costais féideartha a chainníochtú.

¹ Tá an *Staidéar Náisiúnta Teasa* ar fáil [anseo](#) agus tá an tuarascáil *Fuinneamh in Éirinn* ar fáil [anseo](#).

- 8.68** Cé go gcuirtear mionsonraí faoi shonraíochtaí agus faoi chostais in aghaidh an bhirt ar fáil do SEAI le linn an phróisis iarratais ar dheontas don dá scéim, ní fhaightear iad ar a bhunachar sonraí inmheánach. Ina theannta sin, ní fhaightear aon fhaisnéis maidir le tionchar ná cáilíocht na mbeart. Mar shampla, is féidir le tiús éagsúla a bheith ag insliú balla le líneáil thirim, rud a imríonn tionchar ar chailteanas teasa ó theach. Trí thiús an inslithe (20 mm, 100 mm, etc.) a thaifeadadh, d'fhéadfaí anailís níos fearr a dhéanamh ar an gcoigilteas fuinnimh a d'fhéadfadh a bheith ann agus ar na laghduithe astaíochtaí a bhaineann leis an tacaíocht airgeadais a chuirtear ar fáil.

Conclúidí agus moltaí

- 8.69** San Acht um Ghníomhú Aeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú), 2021, rinneadh foráil d'fhorbairt uasteorainneacha astaíochtaí earnála agus do thabhairt isteach buiséid charbóin. Tá Éire tiomanta do sprioc atá ceangailteach ó thaobh dlí maidir le hastaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú faoi 51% (ó bhonnlíne 2018) faoi 2030. De bharr an mhéid sin, beidh laghduithe i ngach earnáil den gheilleagar, lena n-áirítear an earnáil chónaithe, ag teastáil. Tá sprioc leagtha síos maidir le hastaíochtaí gás ceaptha teasa ón earnáil chónaithe a laghdú faoi 40% faoi 2030, in ainneoin an mhéadaithe ar líon na n-áitreabh a mheastar a tharlóidh thar an tréimhse chéanna. Bainfear an sprioc sin amach trí raon leathan gníomhartha agus idirghabhálacha, lena n-áirítear caighdeán arda éifeachtúlachta fuinnimh a fhorfheidhmiú d'aonaid chónaithe nua, agus iarfheistiú an stoic tithíochta atá ann cheana féin.

Éifeachtúlacht fuinnimh réadmhaoine cónaithe a thomhas

- 8.70** Leis an gcóras RFF, soláthraítear tomhas úsáideach le haghaidh éifeachtúlacht fuinnimh na bhfoirgneamh aonair, cé nach ndéanann sé tomhas ar an bhfuinneamh iarbhir a úsáidtear. D'fhéadfadh sé go soláthraíonn sé tomhas ábhartha agus iontaoifa ar éifeachtúlacht fuinnimh an stoic tithíochta ina iomláine, agus ar an gcaoi a bhfuil sé ag athrú le himeacht ama. Cuireann sé tomhas úsáideach ar fáil freisin faoi thionchar na n-idirghabhálacha iarfheistithe ar réadmhaoine aonair.
- 8.71** Tríd is tríd, níl an stoc tithíochta reatha tíosach ar fhuinneamh. Ag deireadh 2022, ní raibh rátáil chuí éifeachtúlachta fuinnimh (RFF) ag ach 39% den stoc tithíochta agus astu sin, bhí scóir B2 nó níos airde ag níos lú ná ceann amháin as gach cúig theaghais.

Maoiniú le haghaidh uasghráduithe éifeachtúlachta fuinnimh

- 8.72** Sa tréimhse deich mbliana go dtí deireadh 2022, chuir an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide (an Roinn) maoiniú de thart ar €1.2 billiún ar fáil do chlár fuinnimh inbhuanaithe. Cuireadh formhór an mhaoinithe sin — €1.1 billiún — ar fáil do SEAI le haghaidh a chuid clár.
- 8.73** Chomh fada le deireadh 2022, b'ionann luach iomlán an chaiteachais ar dhá scéim — an scéim um fhuinneamh níos fearr, tithe níos teo, agus an scéim um thithe fuinnimh níos fearr — agus €538 billiún, nó beagnach leath chaiteachas SEAI ar chlár fuinnimh inbhuanaithe le linn na tréimhse a ndearnadh athbhreithniú uirthi. Úsáideadh é sin den chuid is mó i gcás obair iarfheistithe 'éadomhain' a raibh tionchar teoranta aici ar éifeachtúlacht fuinnimh na réadmhaoine a bhí i gceist.

- 8.74** Leis an scéim um thithe fuinnimh níos fearr agus níos teo, tacaítear le huasghrádú éifeachtúlacht fuinnimh na dtithe dóibh siúd atá thíos le bochtaineacht fuinnimh. Tá oibreacha feabhsúcháin a ceadáíodh faoin scéim maoinithe go hiomlán ag deontais. B'ionann na deontais ar oibreacha éifeachtúlachta fuinnimh agus €306 mhilliún idir 2013 agus 2022 i leith 55,000 cás.
- 8.75** Cuireann an scéim um thithe fuinnimh níos fearr deontais luacha sheasta ar fáil d'úinéirí tí chun iad a dhreasú chun éifeachtúlacht fuinnimh a dtí a mhéadú. Le linn na tréimhse 2013 – 2022, eisíodh tuairim is 130,000 deontas dar luach €176 mhilliún.
- 8.76** Rinneadh bearta suntasacha chun leibhéal na n-idirghabhálacha iarfheistithe a dhéantar i gcásanna a fhaigheann maoiniú deontais a dhoimhniú, chun tionchar níos mó ar éifeachtúlacht fuinnimh a bhaint amach. Chuir an méid sin le méadú suntasach i meánleibhéal an chaiteachais in aghaidh an cháis.

Cigireachtaí faoi na scéimeanna

- 8.77** Mar bheart rialaithe cáilíochta, ceanglas de chuid na scéimeanna iarfheistithe is ea go gcaithfidh conraitheoir atá faighte ag SEAI don scéim um fhuinneamh níos fearr, tithe níos teo agus conraitheoir cláraithe don scéim um thithe fuinnimh níos fearr na hoibreacha a fhaigheann tacaíocht airgeadais a dhéanamh.
- 8.78** Déanann SEAI cigireachtaí ar iarfheistiú a dhéanann conraitheoirí faoi na scéimeanna. Bliain i ndiaidh bliana, luainigh an ráta cigireachta — idir 29% agus 49% de chásanna maoinithe ar an scéim um fhuinneamh níos fearr, tithe níos teo, agus idir 15% agus 26% ar an scéim um thithe fuinnimh níos fearr. Go ginearálta, roghnaíodh cásanna lena n-iniúchadh ar bhonn spriocdhírthe, e.g., bunaithe ar thosca riosca.
- 8.79** Baineann an scéim um fhuinneamh níos fearr, tithe níos teo úsáid as conraitheoirí a fhaigheann a gcuid seirbhísí ó SEAI. In 2022, rinneadh cigireacht ar 41%¹ de na cásanna a maoiníodh, agus fuarthas amach go raibh an obair sásúil i 45% de na cásanna a scrúdaíodh. I ndiaidh ceartúcháin, fuarthas amach gur réitíodh beagnach gach cás.
- 8.80** Ar an scéim um thithe fuinnimh níos fearr, ina dtiteann formhór na gcostas ar úinéirí tí, níor éirigh le cion ard de theagmhais den saghas céanna sa chigireacht. Bunaithe ar ráta cigireachta de 18% de chásanna in 2022, níorbh ionann an ráta pas ach agus 54%. I ndiaidh oibreacha ceartúcháin, méadaíodh an ráta pas go 95% (go dtí seo) agus níl na hathoibreacha go léir críochnaithe go fóill.
- 8.81** Tugtar le fios i bpatrún teipe na n-oibreacha iarfheistithe go bhféadfadh go mbeadh gá le ráta cigireachta níos airde do na scéimeanna seo, agus go háirithe don scéim um thithe fuinnimh níos fearr. D'fhéadfadh cásanna deontais nach ndéantar cigireacht orthu a bheith i mbaol obair neamhchomhlíontach freisin, rud a bhféadfadh nach mbeadh úinéirí tí — ná measúnóirí RFF fiú — in ann iad a shainaitint.

1 Figiúr ceartaithe. Ba é 39% an ráta cigireachta a luadh roimhe seo. Féach Fíor 8.7.

Moladh 8.1

Ba cheart do SEAI a chleachtas cigireachta a athbhreithniú. I dteannta an roghnaithe reatha rioscabhunaithe ar chásanna lena n-íniúchadh, ba cheart clár cigireachta de chásanna a roghnaíodh go randamach a mheas. Ba cheart clár aiseolais struchtúrtha ar na ceachtanna a foghlaimíodh ó chigireachtaí a fhorbairt, chun eolas níos fearr a thabhairt do chonraitheoirí, do mheasúnóirí RFF agus d'úinéirí tí maidir le cáilíocht na n-oibreacha a theastaíonn, agus cathain ba cheart athobair a bheith ag teastáil.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta (SEAI)

Comhaontaítear. Glacann SEAI leis an moladh chun an tsampláil randamach a mhéadú. Déanfaidh SEAI athbhreithniú ar a chuid cleachtas cigireachta de réir mar a fhásann na scéimeanna ó thaobh doimhneachta agus raon feidhme de. Tá feidhm bainistithe cáilíochta nua bunaithe ag SEAI le déanaí freisin. Leis sin, éascófar aiseolas níos struchtúrtha do chonraitheoirí agus feabhsú leanúnach.

Amlíne don chur chun feidhme

2023-2024

Éifeachtúlacht na scéimeanna

- 8.82** Chomh maith le cuidiú leo siúd atá i mbaol na bochtaineachta fuinnimh, is iad na haschuir bheartaithe ón dá scéim iarfheistithe chónaithe ná astaíochtaí laghdaithe gás ceaptha teasa agus coigilteas ar thomhaltas fuinnimh. Tá siad sin mar chuid de chóras bainistithe agus tuairiscithe feidhmíochta SEAI. Tá an cur chuige sin ar aon dul leis na roghanna atá ceadaithe faoin Treoir maidir le hÉifeachtúlacht Fuinnimh.
- 8.83** Faoi láthair, déantar meastacháin ar na torthaí a ríomh trí úsáid a bhaint as toimhdí atá bunaithe ar sheanfhoinsí sonraí nár tugadh cothrom le dáta ó tugadh isteach iad den chéad uair — don scéim um thithe fuinnimh níos fearr, tharla sé sin deich mbliana ó shin agus, don scéim um fhuinneamh níos fearr, tithe níos teo, tharla sé sin sé bliana ó shin. Cé go bhféadfadh na toimhdí a bheith bailí fós, cuireann an easpa tástála tréimhsiúla ar a mbonn amhras faoi iontaofacht na meastachán aschuir.

Moladh 8.2

Ba cheart don Roinn agus do SEAI athbhreithniú foirmiúil a dhéanamh go tréimhsiúil (gach trí bliana ar a laghad) ar na teicnící meastacháin agus na bunachair sonraí a úsáideann siad chun coigilteas tomhaltais fuinnimh agus laghduithe astaíochtaí atá inchurtha i leith na scéimeanna iarfheistithe tí a ríomh.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta (SEAI)

Comhaontaítear. Glacann SEAI leis an moladh sin agus déanfaidh sé próiseas athbhreithnithe foirmiúil ar na teicnící meastacháin agus na bunachair shonraí a úsáidtear chun coigilteas tomhaltais fuinnimh agus laghduithe astaíochtaí atá inchurtha i leith na scéimeanna iarfheistithe tí a ríomh.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta (an Roinn)

Comhaontaítear. Glacann an Roinn leis an moladh sin agus rachaidh sí i mbun oibre le SEAI i ndáil leis sin.

Amlíne don chur chun feidhme

2024 agus leanfar le trí thimthriall bhliantúla ón bpointe sin ar aghaidh.

- 8.84** Is féidir an laghdú iarbhair ar ídiú fuinnimh a shuíomh trí úsáid a bhaint as sonraí a thaispeánann an tomhaltas fuinnimh bliantúil roimh iarfheistiú agus tar éis iarfheistithe. Tá na sonraí ar fáil do sholáthraithe fuinnimh ach níl siad ar fáil go fóill do SEAI. Le sonraí den sórt sin, d'éascófaí nuashonrú ar na meastacháin a úsáidtear agus dheimhneofaí toimhdí.

Moladh 8.3

Ba cheart don Roinn agus do SEAI leanúint leis an iniúchadh ar dheiseanna le haghaidh rochtain ar shonraí iarbhair ar ídiú fuinnimh agus le haghaidh na sonraí sin a úsáid ag leibhéal na réadmhaoine aonair, chun bonn eolais a chur lena thomhas ar thionchar iarfheistithe tithe.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta (SEAI)

Comhaontaítear. Glacann SEAI leis an moladh seo agus leanfaidh sé d'iniúchadh a dhéanamh ar na deiseanna go léir le haghaidh rochtain ar shonraí iarbhair ar ídiú fuinnimh agus le haghaidh na sonraí sin a úsáid.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta (an Roinn)

Comhaontaítear. Glacann an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide leis an ngá chun leanúint d'iniúchadh a dhéanamh ar na deiseanna le haghaidh rochtain ar shonraí iarbhair ar ídiú fuinnimh agus le haghaidh na sonraí sin a úsáid.

Amlíne don chur chun feidhme

Leanúnach.

Measúnú a dhéanamh ar éifeachtacht i gcomórtas le spriocanna

- 8.85** Chuir an Roinn agus SEAI plean leibhéil seirbhíse chun feidhme in 2022 a ullmhaíodh ar bhonn spriocanna agus buiséad — ag gníomhú dó mar phlean gnó comhaontaithe do SEAI go bunúsach. Is é plean 2022 an chéad cheann ina gcuirtear ar áireamh táscairí feidhmíochta mionsonraithe lena gcumasaítear measúnú níos doimhne ar fheidhmíocht do gach scéim.
- 8.86** I gcás an dá scéim iarfheistithe chónaithe a ndearnadh athbhreithniú orthu don tuarascáil seo, athbhreithníodh an fheidhmíocht iarbhair i gcomparáid leis na spriocanna le haghaidh 2022. Bhí cúig bheart de na hocht mbeart laistigh de 90% den sprioc, agus sáraíodh dhá sprioc. I gcás an dá sprioc a baineadh amach, is é atá sna figiúirí toraidh a thuairiscítear ná meastacháin atá bunaithe ar thoidhde agus ar shamhaltú, seachas ar luachanna tomhaiste.
- 8.87** Tá teorainn leis an leibhéal dul chun cinn maidir le rátáil B2 a bhaint amach ó thithe a fhaigheann deontais le haghaidh iarfheistithe faoi na scéimeanna a breithníodh san athbhreithniú seo. Luaigh an Roinn nach ndíríonn go sonrach sna scéimeanna a breithníodh ar uasghráduithe B2 agus nach é laghdú astaíochtaí an t-aon chuspóir atá ag na scéimeanna.
- 8.88** Tá sprioc ag SEAI chun tacú le hiarfheistiú 66,500 réadmhaoín chun RFF de B2 a bhaint amach faoi dheireadh 2025. Bhí beagán níos mó ná ceathrú den spriocleibhéal bainte amach aige faoi dheireadh 2022. Ag an ráta sin, níl sé soiléir conas a dhéanfaidh SEAI iarmhéid na n-iarfheistithe spriocdhírthe a sholáthar sna trí bliana 2023-2025 agus cé acu a dhéanfaidh nó nach ndéanfaidh sé amhlaidh.

- 8.89** I dtuarascálacha ar an dul chun cinn ar an bplean gníomhaithe ar son na haeráide 2023 arna bhfoilsíú ag Roinn an Taoisigh, tugtar tuairisc ar an dul chun cinn i gcomórtas le spriocanna 2030, agus ní raibh ach 6% den sprioc B2 don bhliain 2030 bainte amach amhail mí Iúil 2023. (Ní áirítear leis sin an tionchar i dtéarmaí coigiltis fuinnimh atá ag iarfhéistithe nach iarfhéistithe B2 iad).
- 8.90** Ó 2022 ar aghaidh, comhaontaíonn an Roinn agus SEAI ETFanna mionsonraithe agus áirítear iad mar chuid de phlean leibhéil seirbhíse SEAI. Luaigh an Roinn go ndéantar na spriocanna sin a athbhreithniú go míosúil mar chuid de chruinnithe ar dhul chun cinn idir an dá chomhlacht. Cuireann SEAI tuarascálacha míosúla ar fáil do na cruinnithe sin agus cuirtear tosca a bhfuiltear ag súil go mbeidh tionchar acu ar fheidhmíocht na scéimeanna ar áireamh sna tuarascálacha míosúla.
- 8.91** Tugadh faoi deara na tosca a mbeadh tionchar acu ar dhul chun cinn i dtreo spriocanna a bhaint amach sna tuarascálacha míosúla agus sna miontuairiscí, chomh maith leis na bearta a rinneadh chun dul i ngleic leis na saincheisteanna sin. Déantar tagairt amháin sna miontuairiscí don eolas is deireanaí ar spriocanna, ach ní raibh aon mhionsonraí taifeadta ar dhul chun cinn iarbhrí na spriocanna bliantúla. Ar a bharr sin, níor cuireadh aon doiciméadacht ar fáil ina dtugtar breac-chuntas ar nósanna imeachta, ar na bearta atá le déanamh nó ar cad iad na hiarmhairtí a bhaineann le mainneachtain na spriocanna a chomhlíonadh, más ann dóibh. Thug an Roinn faoi deara, áfach, gur pléadh dúshláin maidir le baint amach na spriocanna ar bhonn míosúil le SEAI.

Iarscríbhinn 8A Ríomh thorthaí na scéime

An scéim um fhuinneamh níos fearr, tithe níos teo - ríomhanna 2022

Tá coigilteas fuinnimh bunaithe ar mheastacháin innealtóireachta den choigilteas i gcás shonraí scéime 2017 arna ndéanamh ag comhairleoirí thar ceann SEAI. Rangaíodh na bearta a rinneadh a bheith éadomhain nó domhain. I measc na mbeart éadomhain bhí insliú áiléir amháin, insliú cuasbhalla amháin agus áiléir agus cuasbhalla, agus áiríodh le bearta doimhne uasghráduithe teasa agus insliú.

Tá coigilteas CO₂ bunaithe ar choigilteas iomlán fuinnimh sa scéim arna iolrú faoin bhfachtóir astaíochta. Is ionann fachtóir astaíochta agus comhéifeacht a chuireann síos ar an ráta ag a scaoileann gníomhaíocht/breosla ar leith gáis cheaptha teasa. Rinneadh nuashonrú ar an bhfachtóir CO₂ (ualaithe ag an bhfachtóir) i mí an Mhárta 2021 agus tá sé bunaithe ar réamh-mheastacháin náisiúnta fuinnimh 2020.

Agus caiteachas SEAI in aghaidh na saolré á ríomh, tá saolré 25 bliana glactha ag SEAI le haghaidh bearta cónaithe.

Meánchoigilteas fuinnimh in aghaidh an tí

An % de thithe ag a raibh bearta éadoimhne: $35\%^a \times$ coigilteas in aghaidh an tí ag a raibh éadoimhne: **3,867 kWh = 1,353 kWh**

agus

An % de thithe ag a raibh bearta doimhne: $65\%^a \times$ coigilteas in aghaidh an tí ag a raibh bearta doimhne: **11,400 kWh = 7,410 kWh**

= **8,763 kWh** san iomlán (1,353 + 7,410) x sófhachtóir (50%) = **4,382 kWh**

Coigilteas measta fuinnimh

Líon na dtithe a ndearnadh uasghrádú orthu: **4,264** x meánchoigilteas fuinnimh bliantúil in aghaidh an tí (kWh): **4,382** = 18,684,848 / 1,000,000 (le tabhairt chuig gigeavat-uair) = **18.684 GWh**

Coigilteas measta CO₂

Coigilteas measta fuinnimh: **18.684 GWh** (féach thuas) x **0.251**: Astaíochtaí CO₂ atá ualaithe ag an bhfachtóir = **4.6896 kt**

Caiteachas measta SEAI (saolré) in aghaidh an tona de CO₂ a sábháladh

Caiteachas scéime SEAI 2022: **€92.7m** (seachas costais riaracháin) / **117,240 [4.6896 (coigilteas measta CO₂) x 25 (tréimhse mheasta na n-oibreacha) x 1,000 (a athrú go cileathonna go tonna)] = €791**

Caiteachas measta SEAI sa bhliain in aghaidh an GWh a sábháladh

Caiteachas scéime SEAI 2022: **€92.7m** (seachas costais riaracháin) / **18.684 GWh** (féach thuas) = **€4.96 milliún**

Foinse: SEAI. Anailís ó Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

Nótaí: a Bainneann an scoilt 35% agus 65% le 2022 amháin, i.e., líon na dtithe a measadh go raibh toimhdí éadoimhne agus doimhne faoi seach acu, a athraíonn bliain ar bhliain.
b Áirítear i bhFíor 8.8 figiúirí slánaithe. Tá na figiúirí seo gan slánú chun críocha ríofa.

An scéim um thithe fuinnimh níos fearr - ríomhanna 2022

Bhí an coigilteas sa ríomh thíos bunaithe ar anailís láimhdeachais ex-post a rinneadh in 2013 inar cuireadh úsáid fuinnimh i dtithe faighteora iarfheistithe i gcomparáid le grúpa rialaithe. B'ionann an coigilteas ón anailís sin agus 3,664 kWh in aghaidh an tí agus glacann SEAI anois coigilteas de 5,400 kWh (borradh 47%) in aghaidh an tí chun toimhdí níos doimhne a léiriú.

Coigilteas measta fuinnimh

Líon na dtithe a ndearnadh uasghrádú orthu: **11,806** x meánchoigilteas fuinnimh bliantúil in aghaidh an tí (kWh): **5,400** = $63,752,400 / 1,000,000$ (le tabhairt chuig gigeavat-uair) = **63.8** GWh

Coigilteas measta CO₂

Coigilteas measta fuinnimh: **63.8** GWh (féach thuas) x **0.251**: Astaíochtaí CO₂ atá ualaithe ag an bhfachtóir = **16** kt

Caiteachas measta SEAI (saolré) in aghaidh an tona de CO₂ a sábháladh

Caiteachas scéime SEAI 2022: **€36.1m^a** (seachas costais riaracháin) / **400,000** [**16** kt (coigilteas measta CO₂) x **25** (tréimhse mheasta na n-oibreacha) x 1,000 (a athrú go cileathonna go tonna)] = **€90.25**

Caiteachas measta SEAI sa bhliain in aghaidh an GWh a sábháladh

Caiteachas scéime SEAI 2022: **€36.1m^a** (seachas costais riaracháin) / **63.8** GWh (féach thuas) = **€0.565m**

Foinse: SEAI. Anailís ó Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

Nóta: a Ní áirítear ach caiteachas SEAI sa ríomh thuas agus ní áirítear ann caiteachas an úinéara tí.